

Újabb kutatások a Római Strandfürdő területén

(Budapest, III. ker., Rozgonyi Piroska utca 2., Római strandfürdő, Hrsz: 23113/7)

A Római Strandfürdő területén – a fürdő átépítése miatt – 2001. január 29-től folytatódtak a tavalyi évben megkezdett kutatások. A feltárásnál segítségünkre voltak az 1965. évi ásatás eredményei. (PÓCZY 1972; PÓCZY 1980, 29.)

A 2000. évi ásatás alkalmával legalább öt építési periódust tudunk elkülöníteni: az egykori Tóvendéglő alapfalait, alatta a 17-18. században épült lőpormalom részleteit, egy – valószínűleg – középkori falrészletet és egy római kori kútház két facölöpét. (LÁNG 2001) A cölöpök Grynæus A. vizsgálati alapján lucfenyőből készültek. Néhány további famaradvány kocsánytalan tölgyből származik. Pontos kormeghatározásra sajnos nem voltak alkalmasak a maradványok.

Idén először az 1965-ben feltárt római kori vízvezeték és az ún. nyugati szentély tőszomszédságában végeztünk leletmentést, itt egy

Recent research in the territory of the Római Open Bath

(Budapest III, 2 Rozgonyi Piroska Street, Római open bath. Lrn: 23113/7)

Investigations started last year were continued in the territory of the Római open bath from January 29, 2001 with the help of the excavation data from 1965 (PÓCZY 1972 and PÓCZY 1980, 29.).

At least five construction periods could be differentiated during the excavations in 2000: the foundation walls of the former Tóvendéglő, segments of the gunpowder mill from the 17-18th centuries beneath it, a probable medieval wall fragment and two wooden posts from a well house (LÁNG 2001). The posts were identified as coming from spruce according to dr. A. Grynæus's analysis. A few other wooden remains were from oak. The remains were not suitable for dendrochronological dating.

This year, we began with rescue excavations next to the Roman aqueduct unearthed in 1965 and the so-called western shrine,

kelet-nyugati és egy észak-déli irányú újkori falrészletet dokumentáltunk és egy – szintén kelet-nyugati irányú – rövid falszakasz legalsó, erősen lepusztult kősorát, mellette terrazzodarabokkal. Ez utóbbi esetleg az aquaeductusra csatlakozó egyik csatornaág lehetett.

A továbbiakban az egykori Tóvendéglő helyén, a tavalyi ásatási felülettől nyugatra három kutatóárokot nyitottunk (I.-III.), mivel ide szaunaépületet tervezett a tulajdonos. Az ásatás során regisztrált falak esetében – amelyek folytatásai a tavaly előkerült épület(ek) falainak – itt csak két fázist lehetett biztosan elkülöníteni.

Elsőként a Tóvendéglő falfázisa került elő, eltérő irányítású osztófalakkal. Az 1965. évi ásatás rajzairól ismert, hogy a Tóvendéglőhöz utólag hozzáépült egy étterem. Valószínűleg ez a hozzáépítés került elő most, erre utal a III. árok északkelet-délnyugati irányú széles fala, lépcsőindítással és egy befalazott bejárattal. Ide tartozik egy leomlott kályha téglatörmeléke és egy-két csempéje *in situ* és az I. és II. árok északi szegélyénél előkerült köves, téglatörmelékes szint. A letanyag zömében újkori kerámia (mázás), csont, vas.

A tavalyi évben dokumentált Lőpormalom periódusához idén

where two wall fragments were documented as running in an east-west and north-south direction respectively. The lowermost, badly damaged stone row from an east-west oriented short wall section was unearthed with some terrazzo pieces beside it. The latter wall may be part of a branch connected to the aqueduct.

Next, three trenches (I-III) were opened in the place of the former Tóvendéglő (Lake restaurant) west of the excavation territory of the previous year since the owner planned to build a sauna here. Only two phases could definitely be differentiated in the walls discovered in these trenches. These were the continuations of the walls of the building(s) unearthed last year.

First, the wall phase of the Tóvendéglő was found. It included dividing walls of diverse orientations. It is known from the drawings of the 1965 excavations that a restaurant was subsequently annexed to the Tóvendéglő. Probably, it was this annex which was discovered. This idea is supported by the wide northeast – southwest running wall in trench III where we found the start of steps and a walled-in entrance. The brick fragments and some in

biztosan csak a III. árok délkeleti sarkában kialakított szondában regisztrált széles falrészlet kapcsolható, amely a Tóvendéglő déli zárófala alatt húzódik.

Az első és második periódusoknál korábbi falfázisok pontosan nem választhatók szét – ennek oka, hogy statikai okokból csak néhány helyen mélyülhettünk az altalajig. Előkerült néhány cölöplyuk, ezeknél a metszetben még látszott az elszenesedett, szögletes facölöp lenyomata. Koruk bizonytalan.

Az I. árok nyugati szélénél sárga, agyagos felhordás volt megfigyelhető, illetve egy falrészlet, felette római kori terrazzo padló törmeléke, amely arra utal, hogy a közelben egy római kori vízvezető csatorna maradványaival lehet számolni, ehhez tartozhatott a sárga agyagos szint is. Az árkok mind-egyikében megfigyelhető volt a forrásvíz okozta altalajszíneződés.

A 2000. és a 2001. év ásatási területétől északra a további földmunkák során falak jelentkeztek a egy, már kiásott közműárok északi és déli metszetében. A déli oldal fala újkori és a Tóvendéglőhöz tartozott, az északi oldalon azonban az itt húzódó betonjárda lapjainak felszedésekor római korra keltezhető falat dokumentáltunk, amely – számításaink szerint – folytatása az

situ tiles from a collapsed stove as well as the stony layer with brick debris found at the northern rim of trenches I and II belong here. The majority of the finds represent modern ceramics (glazed), animal bones and iron.

Only the broad wall segment, which extended under the southern closing wall of the Tóvendéglő, appeared in the test pit in the southeastern corner of trench III. This wall could certainly be attributed to the period of the gunpowder mill documented last year.

The wall phases earlier than the first or second periods could not be accurately separated from each other since we could dig down to the virgin soil only in a few places because of unstable ground conditions. Some post holes were found. The imprints of the charred, quadrangular wooden posts could still be observed in their cross-sections. Their dating is uncertain.

A yellow clay covering could be observed on the western edge of trench I together with a wall fragment covered by the debris from a terrazzo floor. This suggests that the remains of a Roman period water channel can be expected in the vicinity. The yellow clay layer may belong to it, too. The discolouration of the virgin soil

1965. év folyamán feltárt ún. nyugati szentély falának. (1. kép) A konstrukció irányát és helyzetét Lassányi G. régész tisztázta. Eszerint a nagyrészt kváderkövekkel kirakott fal délkelet-északnyugati irányú, átlagos szélessége 60 centiméter. Tisztítása során, a fal mellett római bronzpénz került elő (Antoninus Pius nagybronza 143-ból?). A falrészletet északnyugat felől egy másik, újkori fal elpusztította.

2001. március 10-én a strand főbejáratánál elektromos vezeték fektetése során az aquaeductus falvonalától nyugatra 5-6 méterre, egy

1. kép: Római kori falrészlet feltárás közben
Fig. 1: Roman Period wall fragment during excavation

caused by spring water could be observed in all the trenches.

Walls appeared in the northern and southern walls of a previously established trench for public utilities north of the excavation area of 2000 and 2001. The wall, belonging to the Tóvendéglő in the southern wall of the trench, date to the modern period. A wall dated from the Roman period could be documented in the northern wall after the concrete slabs of the pavement had been removed. It seems to be a continuation of the wall of the so-called western shrine uncarthed in 1965. (Fig 1) G. Lassányi, archaeologist, clarified the orientation and position of the structure. Accordingly, the wall, made mainly of ashlar, ran in a southeast – northwest direction. It was on average 60 cm wide. A Roman bronze coin (Antoninus Pius's large bronze coin from AD 143?) was found beside the wall during cleaning. Another wall from the modern period had damaged the wall fragment towards the northwest.

G. Lassányi documented a small piece of a 190 cm (!) wide cast wall with large ashlar on both sides. This wall ran north-south, 5-6 m west of the wall of the aqueduct and was found during the laying of electric cables at the main

észak-déli irányú, öntött falazású, oldalán nagy mészkökvaderekkel kirkott 190 centiméter (!) széles fal kis részletét dokumentálta Lassányi G. régész. Az újonnan előkerült fal viszonya a korábban feltárt romokhoz nem ismert.

A strand felújításához kapcsolódóan további csatornaárkokat is húztak a területen, és a Rozgonyi Piroska utca teljes hosszában, a Dunáig. Az árkokat megfigyeltük, jelenség, objektum nem volt dokumentálható, a földmunkák során szórványként tegula- és imbrex-töredékeket gyűjtöttünk.

Láng Orsolya

entrance of the open bath on March 10, 2001. The relationship of this wall to the previously unearthed ruins is not known.

Further trenches for pipes were dug in the territory and along the entire length of Rozgonyi Piroska Street down to the Danube during renovation of the open bath. We observed the work in these trenches but no feature could be documented. Scattered tegula and imbrex fragments were collected during the earth moving work.

Orsolya Láng

Irodalom/References:

PÓCZY 1972 – PÓCZY K.: Aquincum első aquaeductusa. *Archaeologiai Értesítő* 99 (1972) 15-32.

PÓCZY 1980 – PÓCZY K.: Szent kerületek Aquincum és Brigetio aquaeductusánál. *Archaeologiai Értesítő* 107 (1980) 3-29.

LÁNG 2001 – LÁNG O.: Kutatások a Római Strandfürdő területén. *Aquincumi füzetek* 7 (2001) 89-95.